

DOHNANYI ERNŐ

Egy közismert mondás így szól: "Eltemetve, elfeledve." Ez azt jelentené, hogy ha valaki kilep az élők sorából, kiesett a hátramaradottak emlékezetéből is. Ez azonban csak oly személyekre vonatkozik, akik csupán azért jártak meg földi kálváriájukat, hogy saját önző céljaikat kielégítsék, hogy másokon keresztülgázolva elérjék pillanatnyi örömeiket, de sohasem törekedtek arra, hogy jót cselekedjenek embertársaikkal. Akik azonban úgy éltek, hogy életük példaként lebegett mások előtt, úgyhogy nyomot

Dohnányiné
Zachár Ilona

hagyott azok lelkében, akik vele, körülötte éltek, azok emléke nem mulik el a halállal. Hála a jó Istennek, az én felejthetetlen, forrón szeretett férjem ebbe a kategóriába tartozik. 1960 február kilencedikén szőlította el őt az Ur, de azóta nem hogy elfelejtették volna őt, de inkább egyre többen emlékeznek meg róla. A napokban Florida Egyetemen vendégszerepelt világhírű tanítványa, Boris Goldowski, aki megható szavakkal emlékezett meg egykori mesteréről. Elmondta, hogy soha senki sem volt rá olyan hatással, mint Dohnányi Ernő. Ő indította el egykoron pályáján és ő vezette minden lépésénél: őáltala lett azzá, aki ma.

Lépten nyomon tapasztalom, hogyan emlékeznek meg az uramról a világ megannyi táján. Levelek futnak be hozzám mindenfelől, melyek olyan szeretettel, hálaival és nagyrabecsüléssel szólnak róla, hogy megtelik a szívem melegséggel. Ő maga tudta, hogy ez így fog történni. Előre megjövendölte nekem, hogyha majd el kell mennie erről a földtekéről, zenéje fennmarad és mindenfelé játszani fogják.

1956
Márc.

Dohnányi Ernőt nem érte váratlanul a halál. Két évvel elhunytá előtt, július 27-én, amidőn Florida Egyetem születésnapjának évfordulóját ünnepelte, egy interjuban kijelentette a rádió igazgatójának, hogy az ő korában már minden esztendő Isten ajándéka és ő minden napért há-lás amit még itt tölthet. Nem félt a haláltól, mert rendíthetetlenül hitt a tulvilági életben. Azt tar-totta, hogy ha nem lenne örök élet, ha csak azért születnénk, hogy néhány évig itt kinlódjunk és az-tán meghaljunk, életünk nem jelentene többet a kérődző tehén boldogságánál.

Ő szerette az életet, a békét, jólétet, nyugalmat, de nem riadt vissza a szenvedéstől, nélkülözéstől, küzdelemtől sem. Mindig azt állította, hogy az élet küzdelem. Békét csak a halál hozhat. Amíg élünk, küzdenünk kell elveinkért, pusztá létünkért is.

Bárhon élt is, otthonra talált, mert teljes szívé-vel szerette az emberiséget. Az emberek minden gyengéjével szemben elnéző és megbocsájtó tu-dott lenni. Papp Viktor szerint "fáradhatatlan szelleme mindenütt ott van, ahol a zene, a zengő levegő szépségei enyhítik a görnyedő, roskadozó ember fájdalmait. Jótékonyabb lélek mostanában

DOHNÁNYI ERNŐ

aligha járt közöttünk . . ." Tudom, hogy ezen július 27-én is megemlékezik róla az egész világ, és megemlékezik róla Kirk kormányzó is, aki elrendelte, hogy ez a nap egész Floridában Dohnányi Nap legyen.

Halála után azt hittem, megöl a fájdalom. Egyénisége olyan hatásos volt, olyan jóságos, lebilincselő, bátorító és felemelő, hogy azt éreztem, lehetetlen tovább élnem nélküle. De ekkor rátaláltam Valakire, Aki az Ut, az Igazság, és az Élet, Akiben minden megvalósul, amiért élni érdemes és Aki kárpótol mindenért, amit elvesztettem. Valamikor keserűen kérdeztem, miért vette el tőlem az Ur az én forrón szeretett férjemet. Most azonban eljött az óra, amikor áhitatal mondom Neki köszönetet azért, hogy valamikor Dohnányi Ernő felesége lehettem, hogy tizenkét évet tölthettem vele minden anyagi nehézség, küzdelem és viszontagság ellenére is, és hogy az ő nemes és bölcs vezetése mellett rátalálhattam arra az Útra, mely Istenhez vezet. Ugyanakkor hálás vagyok azoknak, akik mindenfelé a világon megszólaltatják az uram zenéjét, akik terjesztik azt és megemlékeznek róla.

Amikor hét évvel ezelőtt sirját beültettem virággal — az ő kedvenc virágaival, úgyhogy azok minden évszakban nyiljanak — voltaképpen önma-

gannak tettem szolgálatot vele. Jól eset ott ásni, görnyedni, fáradni, öntözni a temetőben — úgy éreztem, ez minden, amit még érette tehetek. Ma már tudom, hogy mindez nem számít. És mégis . . . örülök, hogy ott nyílik a sok virág, mert tapasztalom, hogy valahány zenekedvelő, művész avagy ismerős Tallahasseeba érkezik, ellátogat Dohnányi sirjához, hogy mintegy hódolatát a nagy zeneköltő emlékének kifejezze. Jól esik tudni, hogy hideg siremlék helyett szinpompás virágoskert fogadja a látogatót. Az én számomra is felemelő érzés ezeket a növényeket látni, melyeket az uram annyira kedvelt, és ilyenkor önkénytelenül Eötvös József szavai jutnak eszembe:

**“Ha majd kijöttök néha s megálltok siromon,
Zengjétek el a legszebb dalt néma hantomon . . .
És sirjatok egy könnyet barátotok felett,
Dalt érdemelt, mert költő, könyvet mert
szeretett.”**